

YERLEŞİMCİ SÖMÜRGEÇİLİK PERSPEKTİFİNDEN AKSA TUFANI SONRASINI YORUMLAMAK: GAZZE VE BATI ŞERİA

Şeyma EROĞLU*

ÖZ: Filistin'in mevcut koşullarını anlamanın maruz kaldığı sömürgecinin yapısını anlamaktan geçtiğini öne süren makale, genel olarak yerleşimci sömürgeçiliği, özel olarak bu sömürgeçiliğin Filistin'deki işleyişini analiz etmeyi hedeflemektedir. "Klasik Sömürgeçilik - Yerleşimci Sömürgeçilik" ve "7 Ekim'i Yerleşimci Sömürgeçilik Perspektifinden Yorumlamak" olmak üzere iki ana başlıktan oluşan makalenin birinci bölümünde, yerleşimci sömürgeçilik klasik sömürgeçilik ile karşılaştırılarak yorumlanmıştır; böylece özgüllüğü ve yapısı ortaya konmuştur. İkinci bölümde ise İsrail'in Gazze ve Batı Şeria bölgelerine uyguladığı stratejilerinin farklı oluşuna karşın sömürgeçiliğinin yapı ve mantığının benzerliği ortaya konmuş, yerleşimci sömürgeçilik söylemi somut bağlam ekseninde karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Makalede İsrail'in 7 Ekim sonrası uygulamalarının geçmişteki politikalarıyla benzerliğini vurgulamak üzere yerleşimci sömürgeçilik paradigmasının yanı sıra nekropolitika (necropolitics), mekân-kırım (spacio-cide) gibi birtakım teorik çerçevelerden yararlanılmış, böylece tarihsel sürekliliği vurgulanarak 7 Ekim sonrası politikaların 48'ten beridir süregelen yerleşimci sömürgeçiliğinin devamı olduğu geçmiş ile bugünün kıyasında görünür kılınmıştır. Nihai olarak, 7 Ekim olaylarının İsrail'in yerleşimci sömürgeçiliğini nasıl etkilediğine ilişkin nesnel bir çerçeve sunulmuştur.

ANAHTAR KELİMELEER: Yerleşimci Sömürgeçilik, Klasik Sömürgeçilik, Filistin-İsrail Çatışması, 7 Ekim, Gazze, Batı Şeria.

Interpreting Post-al-Aqsa Flood from the Perspective of Settler Colonialism: Gaza and the West Bank

ABSTRACT: This article posits that an understanding of the current conditions in Palestine necessitates comprehending the colonial structure to which it is subjected. The objective is to analyse settler colonialism in general, and its specific manifestation in Palestine. The article is divided into two main sections: "Classical Colonialism - Settler Colonialism" and "Interpreting October 7 from the Perspective of Settler Colonialism." The first section interprets settler colonialism by contrasting it with classical colonialism, thereby elucidating its unique characteristics and structure. The second section, despite noting the differing strategies employed by Israel in Gaza and the West Bank, reveals the underlying similarity in the structure and logic of colonialism in both regions. The discourse of settler colonialism is examined and interpreted within the specific context. To underscore the continuity of Israel's post-October 7 practices with

* Yüksek Lisans Öğrencisi, İnönü Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Arap Dili ve Belagati, Malatya/ Türkiye, seymaa.eroğlu@gmail.com, ORCID: 0009-0001-5487-6425.

its historical policy, the article employs theoretical frameworks such as necropolitics, spacio-cide, and the settler colonialism paradigm. By emphasising this historical continuity, the study demonstrates that Israel's actions post-October 7 are part of an ongoing settler colonialism that has persisted since 1948. Ultimately, the article offers an objective framework for understanding how the events of October 7 have impacted Israel's settler colonialism.

KEYWORDS: *Settler Colonialism, Classical Colonialism, Palestine-Israeli Conflict, 7 October, Gaza, West Bank.*

GİRİŞ

Uzun yıllar ya sömürgeciliğin içerisinde ele alınan -ki şu anda yerleşimci sömürgecilik olarak adlandırılan şey, on dokuzuncu yüzyılda sömürgeleştirme olarak biliniyordu (Bateman ve Pilkington, 2011: 10)- ya da emperyalizmin bir uzantısı olarak görülen yerleşimci sömürgecilik, bugün müstakil bir bilimsel araştırma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Henüz yeni sayılabilecek bu alan, yerleşimci sömürgeleri birçok açıdan ele alarak keşfedilmemiş yönlerini ortaya koymuş, farklı yerleşimci sömürge ulusları (ABD, Kanada, Avustralya, Kuzey Afrika gibi) arasında karşılaştırmalı çalışmalara yoğunlaşarak yorumlayıcı bir yaklaşım sunmuşsa da bugün akademide işgal ettiği önemli yerini sunduğu dönüştürücü paradigmalardan almıştır.

Yerleşimci sömürgeciliğin bir yapı olduğunu iddia eden ve yerleşimci sömürgelerde yaşanan katliamları soykırımdan farklı olarak sistemli bir yok etme mantığı olarak ele alan Patrick Wolf'un bu alana kattıkları yerleşimci sömürgeciliğin yeniden, yeni bir perspektifle gündeme gelmesine kaynaklık etmiş; 2009 yılında "Settler Colonial Studies" adlı müstakil bir dergi kurulmasıyla (yalnızca bununla sınırlı olmamışsa da en etkili olan çalışmalardan sayılmaktadır) akademik alanda ciddi bir hareketlenmeyle sonuçlanmıştır.

Her ne kadar yerleşimci sömürgeciliğin yapısallığının stabilize edilmiş olması kavramı durağanlaştırmış ve sömürgecilikten kurtulma (decolonization) bağlamında öne sürülen fikirler çoğu kez ümit kırıcı olmuşsa da bu paradigma, Filistin-İsrail meselesine yeni bir çerçeve aralamış olması ile önemli değişikliklere kaynaklık etmiştir. Filistin özelinde bakarsak, yerleşimci sömürgeciliğin başlı başına bir disiplin olması ile uluslararası arenada bu alana ilginin yoğunlaşması, bir diğer ifadeyle, Spivak'tan alıntılanmak gerekirse kurumsallaşmasıyla birlikte geçerliliğinin artması (Spivak, 1988: 118), uzun yıllar baskın olan Siyonist yanlısı anlatıyı; Yahudi milliyetçiliği, dini metinleri ve tarihsel söylemlerinden yalıtarak tersine çevirmiştir.

Yine Wolf'un yerleşimci sömürgeciliğin "bir olaydan ziyade bir yapı olduğu" (Wolfe, 1994: 96) yönündeki söylemi, sömürgeciliğin dünü ile bugünü arasında net bir ayırım yapmaktansa ikisi arasında sürekli bir ilişki kurulmasını, böylece belli bir olayı fetişleştirmek yerine tarihsel süreklilik ekseninde ele alınmasını sağlamıştır.

Yerlinin kendisi olduğu iddiasıyla sömürgeciliğini görünmez hale getirmeye çalışan ve zaman içinde yerlinin yerine geçmeyi hedefleyen yerleşimci sömürgecilik, bu açıdan bakıldığında nihai başarısını "yerli" haline geldiği ve konumu normalleştiğinde gerçekleştirir (Veracini, 2013: 28). Bugün yerleşimci

sömürgecilik paradigmalarıyla birlikte yerli-yerleşimci ilişkisi, kimlik söylemi, demografik yapı gibi unsurlara odaklanarak sömürgeciliğin tarihsel süreçleri üzerine yapılan kapsamlı ve birleştirici analizler, doğallaştırılmaya çalışılan sömürgeciliği görünür kılmış; Kızılderililerin yerine geçen Amerika'da olduğu gibi başarılı yerleşimci sömürgecilikleri dahi yeniden gündeme getirmiştir.

Öyleyse kuramın anlaşılmasının daha doğru bir açıdan bakmaya davetkar olduğu iddiasıyla makalede ilk olarak yerleşimci sömürgecilik klasik sömürgecilik ile karşılaştırılarak analiz edilmiş, ardından 7 Ekim sonrası Gazze ve Batı Şeria bölgeleri üzerindeki etkisi ile ilişkilendirilmiştir. Makalenin ilk bölümü, sömürgecilik ve yerleşimci sömürgecilik teorileri ile sınırlıyken, ikinci bölümde her iki bölgede aynı yapıya hizmet eden ancak uygulamada farklı olan yerleşimci mantığı yorumlamak üzere teorik çerçeve daha geniş tutulmuş; mekân-kırım (spacio-cide), soy-kırım (geno-cide), Kutsal İnsan (Homo Sacer) gibi kavramlardan yararlanılmıştır. Yine tarihsel süreçlerle bugün arasında keskin bir ayırım yapmaya karşı direnç göstermek, yerleşimci sömürgeciliğin bir yapı olduğu söylemi ile tutarlı olacağından makalenin ikinci bölümünde geçmiş ile bugün arasında sürekli bir bağlantı kurulmuştur.

Nihai olarak varılacak sonuçlarla amaç bir çözüm sunmak değil, en iyi ihtimalle kavramsal yönlendirmelerde bulunup, bir başka perspektiften bakmayı sağlamaktır. Bu perspektif ile belli bir sınıfın lehine bir algı kastedilmemiş olup, anlaşılması gereken; siyasi ve politik bir çatışma alanı olan Filistin-İsrail tarihinde (Waziyatawin, 2012: 173, akt. Mikdashi, 2013: 30) etik bir yükümlülük olarak objektif bir açı sunmaktır. En nihayetinde, mesele bir tarafı arınmış kılmak değil; hakikati baskın gelenlerin söylemlerinin kurbanı olmasından kurtarmaktır.

YERLEŞİMCİ SÖMÜRGEÇİLİK- KLASİK SÖMÜRGEÇİLİK

Yerleşimci sömürgecilik ile klasik sömürgeciliğin ayrı sistemler olarak ele alınmasının temel nedeni yapılarının aynı olmayışıdır. Her iki sömürgeciliğin mantıklarının farklı oluşunun doğal bir sonucu olarak stratejiler ve yürüttükleri politikalarda da ayrılmışlardır. Öyleyse yerleşimci sömürgecilik ve klasik sömürgecilik arasındaki farkları göstermek üzere birtakım stratejileri baz alırsak, bu bağlamda ilk incelenecek yaklaşım sömürülenle kurdukları ilişkileri olacaktır. Veracini, her iki sömürgeciliğin sömürülenle ilişkilerinde meydana gelen farklılaşmaları virüs ve bakteri arasındaki farka benzeterek, metaforik kavramsallaştırma yoluyla ele aldığı makalesinde şöyle ifade eder:

Hem virüsler hem de bakteriler genellikle varış bölgelerine hakim olan dışsal unsurlar olsa da, virüsler faaliyet göstermek için canlı hücrelere ihtiyaç duyarken, bakteriler yüzeylere yapışır... Benzer şekilde, hem sömürgeciler hem de yerleşimci sömürgeciler, varış yerleri üzerinde egemenliklerini ileri süren dışsal unsurlar olsa da, sömürgeci ilişkiler sistemi, yerleşimci sömürgecinin aksine, sömürülebilir 'Ötekinin' varlığına ve boyun eğdirilmesine dayanır (Veracini, 2013: 617).

Buradan anlaşılacağı üzere yerliyle kurulan bağ, sömürgeciliklerin çıkarlarına bağlı olarak farklılaşır. Klasik sömürgecilik yerlinin emek gücünün istihdamına

dayandığından sömürülenle aralarında sürekli bir ilişki vardır, ancak yerleşimci sömürgecilik sömürgeleştirilmiş insanların vazgeçilmezliğiyle karakterize edilen bir ilişki değildir; (Osterhammel, 1998: 108, akt. Veracini, 2010: 8). Çünkü söz konusu yerliden yararlanılması ve onun emek gücü değil; yerlinin yerine geçmektir. Öyleyse yerliyle olan ilişkinin devam etmesi yerleşimci sömürgeciliğini tehlike atacağından, bir diğer ifadeyle yerelleşmek isteyen sömürgecinin en büyük engeli yerlinin varlığı olacağından, esas olan yerliyle ilişkinin -lehte dahi olsa- olmamasıdır. Bu açıdan bakıldığında yerleşimci sömürgelerin yerliyi çalıştırarak kullanmaktansa, sürekli sınır dışı etmeye çalışması ve işsizleştirerek göçe zorlaması şaşırtıcı değildir.

Osterhammel'in sömürgeciliğe yabancı azınlığın yerli çoğunluğa hükmetmesi (Osterhammel, 1998: 16–17, akt. Veracini, 2010: 5) olarak yaptığı tanımına karşın yerleşimci sömürgeciliğe yabancı azınlığın yerli çoğunluğun yerine geçmesi ve yerlinin yabancılaştırılması olarak bakılabilir. Böylesi bir tanım klasik sömürgecilikten farklı olarak yerleşimci sömürgecilik için demografik yapının önemini açığa çıkarır.

Yerleşimci sömürgecilikte demografik çoğunluğun sağlanması ve sürdürülmesi bölgede inşa edeceği yeni algının rasyonalize edilmesi ve korunması adına önemlidir. Yerlinin çoğunlukta olduğu bir durumda yerleşimcinin yerlilik iddiası zayıflar ve yerliyi yabancılaştırması nihai hedefine ulaşmasında yeterli olmaz. Bu durumda yerlinin bölgede çoğunluk olmaktan çıkarılması zorunlu hale gelir ki bu yerli için süresiz katliam, yıkım ve şiddet anlamına gelir. Öyleyse yerleşimci sömürgeciliğin tahakküm sürdüğü bir bölgede sömürgecilikten kurtulma söz konusu olmaksızın katliamlar, şiddet ve baskının son bulması ancak demografik yapının sömürgeci lehine istikrara kavuşması ile, bir diğer ifadeyle; yerlinin asimile ya da yok olmasıyla mümkündür ki bu durum sömürgecinin yerliye yönelik stratejisinde nihai hedefine ulaşmasıdır.

Buradan anlaşılacağı üzere rakamlar ham değildir. Bunlar, insan öznelerini sosyal kategorilere atayan farklılaştırıcı süreçlerin sonucudur (Wolfe, 2013: 3). Bölgedeki nüfusun artışı ya da azalışı, yani demografik yapının rakamlar üzerindeki etkisi, sayılara bölgenin kaderinin belirleyicisi olma işlevi yükler. Yani rakam, salt bir unsur değil sosyo-politik çatışmaların sonucudur.

Yerleşimci sömürgeciliklerde yerleşimcilerin sayıca çok olmasının hedef olmasını; yani yerleşimci sömürgecilik-demografik yapı arasındaki ilişkiyi, İsrail'in Filistin'i işgali sonucu haritada meydana gelen değişim üzerinden ele alacak olursak (harita 1); Filistin topraklarını simgeleyen haritada, yıllar içerisinde sürekli olarak Filistinlilerin sayıca azal(tıl)ıp İsraililerin artmış olduğunu görmek mümkündür. Bu, yerli nüfusun azalması ile yerleşimci nüfusun artması arasında bir paralellik olduğu anlamına gelir. Yani İsrail, demografik çoğunluğu sağlamak amacıyla yerel halkı yok ettiği ve göçe zorlayarak küçük alanlara yerli nüfusu sıkıştırdığı kadar, yeni yerleşimciler de üretmiştir.

Harita 1: İsrail-Filistin çatışması: Harita ve grafiklerle kısa bir tarihçe (Al-Jazeera, 2023).

Bu noktaya dikkat kestiğimizde, ABD'li General Philip Henry Sheridan'ın (1831-1888) “En iyi Kızılderili, Ölü kızılderilidir” (İstanbul Üniversitesi, 2022) ifadesinin de temelde sömürgeciliğin demografik olarak çoğunlukta olma kaygısıyla ilişkisini gösterir. Bu tür bir sömürge için -bölgede kökten değişikliğe gittiğinden/ gitmeyi hedeflediğinden- klasik sömürgecilikten daha yıkıcı olduğu söylenebilir.

Her iki sömürgeciliğin amaçları doğrultusunda sömürdükleri bölgeye yaklaşımları açısından bakılacak olursa, klasik sömürgecilikte amaç yerleşmek olmadığından sömürdükleri bölgeyi geliştirmek yahut dönüştürmek söz konusu değildir. Bunun yanı sıra, sömürgeci bağlı olduğu metropolü yerliyi aşağılamak üzere bir güç aracı olarak kullanır; bu bağlamda anayurdunu yüceltirken sömürdüğü bölgeyi ihmal eder. Ancak yerleşimci sömürgecilikte ister “Fransa'nın Cezayir'i” gibi metropolün bir parçası olarak yürütülen bir sömürge olsun, ister metropolden bağımsız bir sömürge olsun yerlinin yurdunda kalıcılık gözüyle bakıldığından, bölge yerleşimciye yakınlştırılıp yerliye yabancılaştırılır. Bir diğer ifadeyle, sömürgeci bölgeyi önce tahrip eder ve ele geçirmesinin ardından yeniden kendisi için imar eder. Böylece yerlinin kültürünü sembolize eden yerler, mabetler, mezarlıklar, müzeleri vs. tahrip ya da yok ettiği gibi şehirlerin, köylerin, semtlerin vs. adlarını ve yapılarını değiştirir. Bunun sonucunda yerli ile tarihi arasındaki bağı koparmak ve bölgede yeni bir tarih anlatısı kurmak için kendisine zemin hazırlamış olur.

Aynı zamanda klasik sömürgeciliğin aksine yerlinin geleneği yahut kültürünü tümüyle yermek, aşağılamak ya da ortadan kaldırmak yerine, o kültürü bölgeye tarihi bir kök salmak adına – İsrail'in Filistin mutfağının kendilerine ait olduğunu iddia etmesi gibi- yerliden koparıp kendisine mal edebilir.

Yine her iki sömürgecilik, sömürgeci oldukları gerçeğini aklamaya giderken farklı stratejilerden yararlanmışlardır: Klasik sömürgeci için “yerli benim” diyerek sömürgeciliğini aklamak söz konusu değildir. Baktığımızda İngilizlerin Hindistan'ı işgali sonucu yaşanan yitimlere karşın sömürgeciliklerinin Hindistan'ın Hintlilerin olduğu gerçeği üzerine bir etkisi olmamıştır. Bu klasik sömürgeciliğin yerleşimci sömürgecilikten daha az kötü olmasından ötürü değil, İngilizlerin amaçlarıyla

Hintlilerin yerlilikleri arasında bir ilişki olmamasından ötürüdür. Ancak yerleşimci sömürgecilik toprağın sahiplenilmesi ile sağlandığından dolayı doğrudan yerlilikle ilişkilidir. Yerlilik doğuştan gelir iken yerleşimci sömürgeci uluslarda yerli katledilip yerleşimciler üretilir, böylece yerlilik asil yerlilerden açılan boşluğu doldurarak sağlanır; bir diğer ifadeyle, yerlilik sonradan edinilir ve bunu doğuştan gösterme çabasına girilir. Burada klasik sömürgecilikte söz konusu olmayan bir anlatı devreye girer ve tam da bu yüzden yerleşimci sömürgeci uluslarda sömürdükleri toprakların daha önce de kendilerinin olduğu ve bugün de kendilerinin olması gerektiği, çünkü asil sahiplerinin onlar olduklarını destekleyen mit ve/ veya dini anlatılar yer alır:

Bu tür toplumların ulusal mitolojilerinde önce beyazların geldiğine ve toprağı esas olarak geliştirenlerin onlar olduğuna inanılır; Aborjin halklarının çoğunlukla öldüğü ve ya asimile olduğu varsayılmaktadır. Avrupalı yerleşimciler böylece asil sakinler ve vatandaşlığın meyvelerinden en çok yararlanma hakkına sahip grup haline geliyor. (Razack, 2002: 1-2. akt. Tuck ve Yang, 2012: 12-13).

Baktığımızda yerleşimci sömürgeciliklerin dini metinler ve mitolojilerden yararlanması bilinen ve pek de yeni sayılmayan bir politikadır. Bu doğrultuda konuyla daha yakından ilgili bir örnek verilecek olursa, İsrail'in bugüne kadar öne sürdüğü "sizden önce burası bizimdi/ biz daha önce buradayık" ya da "burası bizim kutsal topraklarımız" gibi söylemleri, onlar için bir motivasyondan öte bir meşrulaştırma aracıdır. Böylece İsrail Filistinlilerin topraklarında hak sahibi olduğu iddiasıyla, Filistin topraklarını gasp etmiş olduğunu kendi topraklarına geri dönmüş imajı vererek örtbas etmeye çalışır.

Yine her iki sömürgecilikte aynı strateji aynı işlevi görmeyebilir/ görmesi hedeflenmeyebilir: Bilindiği üzere üstünlük iddiası ve ırksallaştırma bütün sömürgecilikler için kaçınılmazdır, nihayetinde her sömürgeci çaldığından bunu aklama ve meşrulaştırma zorunluluğu duyar. Ancak örnekler üzerinden gidecek olursak klasik sömürgeciliğin *medeniyet misyonu* ile yerleşimci sömürgeci olarak Amerika'nın "*içindeki Kızılderiliyi öldür ve adamı kurtar*" (Pratt 1973:260, akt. Glenn, 2015: 57) politikası sömürgecinin üstünlüğü ve sömürülenin aşağılanmasına işaret ediyorsa da farklı işlevler görmektedir; çünkü yerleşimci sömürgeci bölgeden azami verimi almayı değil, bölgeyi almayı hedeflediğinden üstünlük iddiaları ve böylece asimilasyonları Kızılderilileri sömürmek için değil, onları yok etmek içindir. Nihayetinde hedefleri kendi kültürünü, yani yerliliğini geride bırakmış bir Kızılderili üretmektir. Öyleyse şunları söylemek mümkündür: Klasik sömürgecilikte ırksallaştırmadaki amaç yerlinin sömürgeci için var edilmesi iken, yerleşimci sömürgecilikte esas olan yerlinin sömürgeci için yok edilmesidir.

Bu bağlamda klasik sömürgeciliğin aksine, yerleşimci sömürgecilikte yerlinin söylem ve ontolojik olarak ortadan kaldırılması esastır, ancak bu sömürgeciliğin vazgeçilmez olan olumsuz öteki tasvirinin yokluğu anlamına gelmez. Çünkü ortadan kaldırılması hedeflenen söylem yerlinin olumsuz tasviri değil; onun yerli olduğu gerçeğidir. Yine ırkçılık uygulamaları, yerlinin aşağılanması; insanlıktan

çıkarılması politika, yasa, kurum ve kuruluşlarla daima normalleştirmek üzere varlığını korumuştur.

Sonuç olarak baktığımızda yerleşimci sömürgecilik ile klasik sömürgeciliğin benzeştikleri yerler olmuşsa da en nihayetinde farklı zorunluluklara verilen ayrı yanıtlardır (Veracini, 2011:4). Yerleşimci sömürgecilik klasik sömürgecilikte olduğu gibi, ganimetlere el koymakla kalmaz toprağı sahiplerinin olmaktan çıkarır. Böylece klasik sömürgeci tahakküm ettiği topraklarda ülkesinin çıkarını düşünürken, yerleşimci yeni bir ülke edinmek üzere yoktan bir benlik algısı inşa eder.

Öyleyse şunları söylemek mümkündür: Stratejileri farklıdır, çünkü amaçları aynı değildir: Klasik sömürgeci yerlinin emeğini sömürürken yerleşimci bunun yanı sıra yerlinin yerliliğini, kimliğini, mülkünü, geçmişini ve böylece anlatısını sömürür. Bundandır ki, hem biyolojik hem de kültürel bağlamda daha fazla yıkıma gebedir.

Son olarak tüm bu farklılıklardan çıkarılması gereken önemli bir nokta vardır: Bir bölgenin ne tür bir sömürgeye maruz kaldığı, o bölgenin sömürülüyor oluşundan daha az önemli değildir, çünkü sömürgecilikten kurtulma (decolonization), ancak maruz kalınan sömürgeciliğin yapısını kavramak ve bu doğrultuda bir direniş geliştirmekle mümkündür.

Direnişin bu tür bir sömürgece nasıl işlevsel olacağına değinmeden önce temelde neye karşı direnmeleri gerektiğini ifade edecek olursak, yukarıda verilen stratejilere ilişkin yerleşimci sömürgecilik özelinde bir genelleme yapmak gerekir: Baktığımızda yerleşimci sömürgecilikte yerli ve onun toprakları, anlatısı, kimliğine karşı sürekli bir nüfuz etme söz konusudur. Bir diğer ifadeyle, her stratejisi doğrudan ya da dolaylı bir şekilde yerliyi yok etmek üzerine yapılandırılmıştır. Buradan anlaşılacağı üzere, yerleşimci sömürgeler yerlinin kim olduğu gerçeğini bulanıklaştırır ve böyle bir çatışma içerisinde yerli açısından en büyük tehlike, toprağının yitimiyle birlikte kimliğinin de elinden alınmasıdır.

Bu açıdan bakıldığında, yerleşimci sömürgeciliklerde en etkili direniş yöntemi (birçok yol varsa da makalenin doğrudan konusu olmadığından temel olanı ele alacak olursak) yerlinin yerliliğini korumasıdır. Yerleşimcilerin sebep olduğu kimlik çatışmasında yerli, bölgede kalarak sömürgecinin tasallutu ve bölgeye külli tahakkümünün önüne geçer. Deborah Rose Bird, “Yerleşimci sömürgecilik yolunda durmaları için yerlinin yapması gereken şey, evinde kalmasıdır” (R. Bird: 1991, 46. akt. Ghanim: 2013, 122) derken tam olarak bunu kastetmiştir.

7 EKİM’İ YERLEŞİMCİ SÖMÜRGEÇİLİK PERSPEKTİFİNDEN YORUMLAMAK: GAZZE VE BATI ŞERİA

Yerleşimci sömürgeciliğin klasik sömürgecilikle kıyaslanarak “ne”liğine ilişkin verilen izahın ardından, bu bölümde 7 Ekim sonrası İsrail Devleti’nin Filistin’in farklı bölgelerindeki stratejileri anlamlandırmaya çalışılmıştır. Çıkış noktası olarak bir yerleşimci sömürgeci olan İsrail’in baz alınmasındaki bu kasıtlı yönelişin temel nedeni, Filistin halkının yaşadığı trajedinin 7 Ekim sonrası, yani Hamas’ın İsrail’e

saldırısının ardından değil; 1948'den bu yana süregelmesiyle alakalı olmasıdır. Öyle ki bugüne kıyasla medyanın Filistinlilerin yaşadıklarını daha az duyurmuş olması yahut Siyonist ve/ veya Siyonist yanlısı algı manipülasyonun örtbas etme ve çarpıtmada o yıllarda görece başarılı olmuş olması Filistin'deki baskı, şiddet ve trajedinin uzun bir geçmişi olduğu gerçeğini değiştirmez. Hatta İsrail parlamentosunun "48 Nekbe'sini gölgede bırakacak bir Nekbe" (Kallner, 2023) gerçekleştirilmesi yönündeki çağrılarını, tarihsel sürekliliğin geçerliliğini tasdik eder.

Filistinlilerin İsrail'in var olmasından bu yana aynı ızdırapları yaşadıkları gerçeği zihinlerde tutulursa, geçmişte İsrail'in şiddeti sonucu uğradıkları can kaybı, yıkım ve hasarları açıklayan neden ile bugünkü kayıplarını değişen orana karşın açıklayan neden aynıdır:

Mbembe'nin egemenliğin nihai ifadesi büyük ölçüde kimin yaşayabileceğini ve kimin ölmesi gerektiğini dikte etme gücü ve kapasitesi (Mbembe, 2003: 11) olarak tanımladığı nekropolitika, siyasi otoritenin ölümlülük üzerindeki gücüne işaret eder. Böylece egemen, yaşamın yanı sıra seçtiği belli bir grubun ölümü üzerinde merkezi bir rol oynar. Bir diğer ifadeyle, nekropolitik otorite belli bir kesimin yaşam koşullarını zorlaştırarak ölümlerini kolaylaştırmak, yahut olumsuzlaştırarak meşrulaştırmak; böylece ya öldürmek ya da öldürülebilir hale getirmek olarak tanımlanır.

İsrail'in nekropolitik stratejilerini görmek üzere her iki bölgede bununla ilişkin birkaç olayı inceleyecek olursak: Gazze'de İsrail tarafından 7 Ekim'den bu yana 17.289'u çocuk olmak üzere 43.374 insan katledilmiş (PCBS, 2024), İnsan Hakları İçin Doktorlar (PHRI) tarafından yayınlanan rapora göre, "Güvenli limanlar olması amaçlanan hastaneler... sıklıkla ölüm tuzağına dönüşmüştür" (The Economist, 2024). İsrail ordusu su kuyularını ve alt yapıyı hedef almış (Abudoun, Yıldız ve Uçar, 2024) ve bunun sonucu olarak Gazze Şeridi'nde kişi başına düşen su payının İsrail saldırısı sonrasında yüzde 96,5 (Abudoun, Yıldız ve Uçar, 2024) oranında azalmıştır. Bunun yanı sıra, İsrail tarafından güvenli olduğu söylenen bölgelere yönelik saldırılar düzenlenmiş (Gorani ve Sowden, 2024), sivillerin yoğunlukta olduğu yerler bilhassa kastedilmiştir. Öyle ki BM'nin geçici insani yardım şefi, "Kuzey Gazze'nin tüm nüfusunun ölme riski altında" (Malik, 2024) olduğunu dile getirmiştir.

Batı Şeria'da ise 167'si çocuk olmak üzere 768 insan katledilmiş (PCBS, 2024), 7 Ekim'den bu yana 9 bin 800 Filistinli gözaltına alınmıştır (Biçeroğlu ve Omar, 2024). Bunun yanı sıra yaklaşık 140.000 Filistinli işçinin girişi askıya alınmış ve o zamandan beri bunların yalnızca bir kısmının işleri geri verilmiştir (McKernan ve Taha, 2024). Yine verilere göre 7 Ekim'in ardından Batı Şeria'da Filistinlilerin mülklerini yıkmak ve el koymada 7 Ekim'den önceki döneme kıyasla iki kat daha fazla olmuştur (Ali ve İrkin, 2024).

Filistinliler doğrudan veya dolaylı ölüme maruz bırakılmış, temel ihtiyaçlarına dahi erişimi engellenmiş, işsizleştirme ve/ veya mülksüzleştirme yoluyla bölgeleri yaşanmaz hale getirilmiş ve hareketleri kasıtlı olarak kısıtlanmıştır. Bu veriler

İsrail'in her iki bölgede ölümlülüğü sağlamak üzere yürüttüğü politikaları simgelediğinden bugün, Mbembe'nin henüz 2003'te kaleme aldığı, nekroiktidarın en başarılı biçimi, Filistin'in çağdaş sömürgeci işgali (Mbembe, 18) olduğu yönündeki tespitinin hala geçerliliğini korumakta olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak İsrail her iki bölgede de Filistinlilerin ölümünü hedefleme açısından nekropolitik bir yol izlemiş, Mbembe'nin bu tespitini henüz 2003'te yaptığını göz önünde bulundurursak, bir diğer ifadeyle tarihsel süreklilik bağlamında bakacak olursak, izlemeye devam etmekte olduğunu söylemek isabetlidir. İsrail'in katliamlarının sürekliliğine ilişkin Shlaim'ın yorumu durumu özetler niteliktedir:

İsraili generaller, Gazze'deki tekrarlayan operasyonlarını tanımlamak için sıklıkla aynı ifadeyi kullanıyorlar: "Çimleri biçmek"... "Çim biçmek" ürpertici bir metaforudur, çünkü her birkaç yılda bir periyodik olarak yaptığınız ve sonu görünmeyen mekanik bir eylemi anlatır. Bu şablona göre, kan dökülmesinin bir sonu yoktur ve bir sonraki savaş her zaman köşededir. Bu, Gazze ile başa çıkmak için bir politika değildir; bir politika değildir. Başka bir deyişle, esasen politik bir sorun olan şeye uygunsuz bir askeri yanittir. (Shlaim, 2024).

Bugün Gazze'de öldürülen sayısız çocuğa karşın, İsrail hükümetinin ücretli bir reklamla yaygınlaştırılan resmi bir videoda "masum sivil yok" ifadesi (İngram, 2024) ile 1969'da cumhurbaşkanı olan Golda Meir'in "Filistinlileri bizim çocuklarımızı öldürdükleri için affedebiliriz, ancak bizi onların çocuklarını öldürmeye mecbur bırakmış olmalarını asla affetmeyeceğiz" (el-Saka, 2022: 49) sözü arasında mantıksal bir fark söz konusu değildir. Nihayetinde her ikisi de Filistinlilere uygulanan nekropolitik iktidarın bir aklama biçimidir.

İsrail savunma bakanı Yoav Galant'ın "biz insansı hayvanlarla savaşıyoruz" (Gritten, 2023) ifadesi ise, bir aklama biçimi olmakla sınırlı değil, aynı zamanda Filistinlileri "Homo Sacer" (Agamben, 1998) statüsüne indirgediklerinin bir yansımasıdır: Agamben'in yeniden gündeme getirip kendisinin kattığı politik yorumuyla Homo Sacer, egemenin canlı olmaktan öteye gitmeyen bir varoluş biçimine sıkıştırdığı kimselerdir; böylece belli bir kesimin salt biyolojik yönlerini ön plana çıkarmak, o kesimin toplumsal ve politik diğer yönlerini aşındırır, bu da ezilen sınıfın bütün haklardan mahrum bırakılması anlamına gelmesinin yanı sıra, onları bir bitki ya da hayvanla aynı türle özdeşleştiren egemenin, ölümlerine de bir böceği ezmesine karşı duyduğu duyarsızlığın aynısını hissetmesini ifade eder. Bu bilgiler ışığında "insansı hayvanlarla savaşıyoruz" cümlesine döndüğümüzde, hakikaten biyolojik varlığından ibaret olduklarına inandıkları Filistinliler ile kendilerini özdeşleştiremedikleri ve Filistinlilerin ölümlerine karşı duyarsızlıkları daha görünür hale gelir.

Yine yerleşimcilerin Filistinlilere saldırması, Filistinlilerin çiftliklerini, evlerini, arabalarını yakıp hayvanlarını çalması ve bunların birçok kez askerlerin gözü önünde olmasına (Al Jazeera, 2024) karşın yerleşimcilerinin cezasız kalması Filistinlilerin "Homo Sacer" konumlarının bir teyididir. Çünkü Filistinliler

öldürülmüş, zarara uğratılmış, hakları gasp edilmiş ancak failleri cezalandırılmamıştır. Bunun yanı sıra Colonization & Wall Resistance Commission'un bildirdiği üzere geçtiğimiz yıl boyunca yerleşimcilerin çeşitli illerde Filistinlilere ve mülklerine yönelik 12 bin 161 saldırı düzenlemesi (Tutanji ve Daraghme, 2024) Filistinlilere yönelik uygulanan Homo Sacer muamelesinin yalnızca devletin/ egemenin politikaları ile sınırlı olmadığı, sosyal doku tarafından da - külli olmasa da- büyük ölçüde benimsendiğini, aynı zamanda yerleşimcilerin politik ve hukuki ayrımcılık ve eşitsizliklerden yararlandıklarını gösterir.

Filistin'deki yıkıma gelecek olursak; tarihsel süreklilik bağlamında ele alındığında, Gazze'de bini aşkın binanın tamamen yıkıldığı 2008 savaşı ile Filistin'in bugünkü yıkımını açıklayan neden aynıdır: "Mekankırım" (Hanafi, 2012).

İsrail'in mekana yönelik stratejisini açıklamak üzere Sari Hanafi tarafından ortaya konulan bu kavram, soykırımdan farklı olarak Filistinlileri ortadan kaldırmanın bir başka biçimi olarak karşımıza çıkıyor. Bu kavram, doğrudan Filistinlilere değil, onların bölgelerine saldırarak göçe mecbur bırakmayı ifade etmesinin yanı sıra halka dayatılan inşaat kısıtlamaları, Filistinlilerin topraklarını birçok bölgeye ayırıp kategorize etme ve böylece bölgeyi istisnai konuma getirerek, yasalardan taviz verme imkanı elde etme gibi sömürgeci stratejilerle demokratik olduğu yönündeki algısını koruyarak uluslararası kınanmaya maruz kalmaksızın Filistinlilerin bölgelerini yaşanmaz hale getirmeyi kapsar.

İsraili yetkililer yalnızca 7 Ekim ile 15 Temmuz arasında Batı Şeria'da 1.179 Filistin yapısını yıkmış, el koymuş veya yıkıma zorlamıştır (OCHA, 2024). Yine Gazze'de devam eden çatışma, 290.820 konut birimini hasara uğratmış veya yok etmiştir ve bir milyondan fazla insan evsiz kalmıştır (Al Jazeera, 2024). Mekan-kırım ışığında bu yıkımları yorumlayacak olursak, yıkımlar sömürgecinin saldırılarının sonucu değil, bir sebebi olarak görülmelidir. Nihayetinde toprak, yerleşimci sömürgeci için özgül, indirgenemez bir unsurdur (Wolfe, 2006: 388). Bu bağlamda uygulanan yıkımlar, Filistinlileri bölgeden arındırmakla doğrudan ilgilidir. Bir başka deyişle, İsrail'in Filistinlileri sadece öldürerek değil; aynı zamanda mülksüzleştirerek de bölgeden uzaklaştırmayı hedeflediklerini gösterir. Batı Şeria'da yerleşimler zaten yıllardır sürerken, Ekim 2024 tarihinde birçok bakanın da katıldığı 'Gazze'ye yaklaşık 3 km (2 mil) uzaklıkta düzenlenen 'Gazze'yi Yeniden Yerleştirmeye Hazırlık' başlıklı iki günlük açık hava konferansı, (Laizans ve Itzhaki, 2024) Gazze'de de yeni yerleşimlerin inşa edileceği yönündeki projelerinin bir göstergesidir.

Tüm bunların yanı sıra, hem Filistinliler hem de İsraililer tarafından kabul edilen 1954 Lahey Sözleşmesine (Farazi Saber, 2024) rağmen İsrail'in 7 Ekim'den bu yana kütüphane, müze, camii, kilise, mezar ve arkeolojik alanlar olmak üzere yüzlerce tarihi eseri kasıtlı olarak tahrip etmesiyle birlikte, mekan-kırımı ek olarak kasıtlı olarak Filistinlileri tarihsiz bırakmayı; "kültürel soykırımı" hedeflediği aşikardır.

Bu olanları yerleşimci sÖmürgeçilik süzgecinden geçirerek özetleyecek olursak, İsrail'in Gazze ve Batı Şeria'daki katliamları, yerli halkı insanlıktan çıkarma çabaları, işsizleŐtirmeleri, yaşaŐm koşullarını zorlaŐtırmaları; alanları ve bilhassa kültürel alanları kasıtlı olarak tahrip etmeleri; yerleşimci pahasına yerlinin ve yerliye ilişkin olanın ortadan kaldırılmasıyla doğrudan ilgili olduğunu söylemek mümkündür.

Uygulanan yıkım ve el koymalar, Gazze'de insanların belli bir alana sıkıŐması Batı Şeria'da ise başka bölgelere göç oranı artmasıyla sonuçlanmış olması, yerleşimciye alan açılması açısından atılan sÖmürgeci adımlarının devamı niteliğindedir. Yine bununla ilişkin olan Batı Şeria'daki yeni yerleşimlerin imara açılması, Gazze'de geleceğe yönelik yerleŐim planlamaları aynı zamanda yerleşimci sÖmürgeçiliğin demografik çoğunluğu sağlama kaygısının bir sonucudur: Daha fazla Filistinliyi topraklarından uzaklaŐtırarak sÖmürgeçiliğini yayma çabasını göstermektedir.

Sonuç olarak Batı Şeria'nın Aksa Tufanına dahil olmamasına karşın yerleşimci sÖmürgeçiliğin stratejilerinden nasibini almış olması 7 Ekim sonrasının izahını 7 Ekim'den itibaren baŐlatmayı imkansız kılıyor. Zira İsrail, saldırıyı Hamas'ın baŐlattıĐını iddia etmiŐse de her iki bölgede de yerli aleyhine stratejilerini sürdürmüştür. Öyleyse mitler ve çarpıtılmış anlatıların vazgeçilmezi olan yerleşimci sÖmürgeçilik projelerinde "ilk biz buradaydık" anlatısı, yerini bugün "ilk onlar saldırdı" ifadesine bırakmıŐtır.

SONUÇ

7 Ekim olaylarını yerleşimci sÖmürgeçilik perspektifinden ele almak ve İsrail'in bugün uyguladığı politikalar ve söylemler ile dünün politikaları ve söylemleri arasında sürekli bir bağlantı kurmak, dolaylı olarak İsrail'in 7 Ekim'den sonra Şiddeti normalleştirmek için öne sürdüğü gerekçelerin geçersizliğini göstermekte ve tarihsel sürekliliğe dikkat çekmektedir. Bu cümlelerin bir diğer ifadesi, İsrail'in stratejileri bölgelere göre deĐiŐmiŐ/deĐiŐmek zorunda kalmıŐ olsa da, mantıksal olarak yapısının aynı olduğudur. Buradan hareketle makalede kasıtlı olarak Gazze ve Batı Şeria'nın ele alınmasındaki temel neden, sÖmürgecinin bölgelere bağlı olarak yaklaşım ve/ veya gerekçelerinin birtakım farklılıklar göstermiŐ olmasına karşın, nihayetinde ortak bir amaca hizmet ettiğini daha görünür kılmaktır: Sayıca çok ya da az sayıda katliamlar, yerinden etmeler, farklı yollarla uyguladığı baskı ve Őiddetiyle İsrail, her iki bölgede de Filistinlileri yok etmek ve yok saymak üzerine kurulu bir sÖmürgeç projesi olmaya devam ediyor.

Bugüne kadar yaptığı sözleşmeler, iddia ettiği demokrasisi ve hukukun çok dıŐında bir yol izlemiş ve bunları ihlal etmiş olan İsrail Devleti, bugün de aynı Őeyleri yapmıŐ olmakla Wolfe'un yerleşimci sÖmürgeçilik için "İstilanın bir olaydan ziyade, bir yapı" (Wolfe, 1994: 96) olduğu söyleminden yararlanılarak 7 Ekim sonrası yaşanılanlar için de bir olay değil, İsrail'in kendisini var etme uğruna Filistinlileri yok eden yapısının devamı olduğu sonucuna varılır.

Bu yapının bugün ne durumda olduğuna bakacak olursak, ilk olarak Veracini'nin iddia ettiği gibi sömürgecinin başarısı kendisini aşması, (Veracini, 2013: 28), bir diğer ifadeyle kendisini toprakların asıl sahibi gibi göstererek bir sömürgeci olduğu gerçeğini unutturmasında ise, İsrail henüz başarmış sayılmaz. Çünkü Filistinlinin bölgede kalışı ve dahi ölümü, “yerli benim” demektir. İsrail Filistinlileri öldürerek yerlinin yerliliğine dirim katmaktadır. Bu şu anlama gelir ki Filistinlilerin bu süreçte verdikleri sayısız kayba karşın yitim yalnızca Filistinliler için söz konusu olmamış; İsrail'in 48'ten bu yana süregelen yapısı da geri dönüşü olmayan darbeler almıştır. Öyle ki, bugün geldiği nokta anlamsızlaşmıştır, çünkü nihayetinde “yerli”, yerliliğini korumaktadır. Öyleyse yerleşimci, sömürgecinin sunduğu imkanlarla yalnızca sonradan gelen kimsedir ve bu, bugün İsraili bir kimsenin “bu topraklar benim” iddiasının eskisi kadar inandırıcı olmayacağı gibi, İsrail'de doğan ve doğacak olan yeni nesilleri kaçınılmaz olarak varoluşsal bunalımlar beklediği anlamına gelir. Bunun yanı sıra üzerinde bulunduğu toprakların masum insanların kanı ve canı karşılığında alınmış olduğu gerçeği bir yerleşimci için de daha önce olmadığı kadar aşikar olduğunu eklersek, bunalımın tek yönlü olmayacağını öngörebiliriz.

Yine İlan Pappé'nin kaleme aldığı güncel bir yazısından yararlanacak olursak, Pappé, bütün bu olanları Siyonist Projenin sonuna tanıklık etmek (Pappe, 2024) olarak yorumlamıştır. Bu fikrinin dayanağı ise, Filistinlinin ortadan kaldırılması üzerine kurulu bir proje fikrinin bütün yerleşimcileri bir arada tutmak için ikna edici olmayacağı, aynı zamanda İsrail Devletinin öne sürdüğü gerekçelerinin giderek aşınması ve uyguladığı vahşetin uluslararası ve ahlaki olarak kabul edilemez olduğunun tartışmasız hale gelmiş olmasıdır.

Yine İsrail, gasp ettiği toprakları sürekli genişleterek işgal ve katliamı yıllardır uygulamasına; bir diğer ifadeyle sorunları çıkarmanın da sorunların kaynağının da kendisi olmasına karşın sürekli tehdit altında imajı vererek gerçekleri kamufle etmeye ve kendi çizdiği portreyi hakikat olarak lanse etmeye bu süreçte de çalışmıştır: İsrail'in 7 Ekim'deki saldırıya yönelik verdiği misilleme ve soykırımın gerekçesini “nefsi müdafaa” olarak öne sürmesi, Lübnan'a “varoluşsal tehditlere” maruz kaldığından ötürü saldırdığını dile getirmesi veya evleri tahliye edilen Batı Şeria'daki Filistinlilerin, İsrail ordusunun “güvenlik operasyonları” yürütme bahanesiyle evlerini askeri noktalara ya da daha çok askerleri için otellere çevirdiğini dile getirmiş olmaları (Darwesh Omar, 2024) bu bağlamda örneklerdir.

Ancak 7 Ekim sonrası işlediği suçların aleniliğine rağmen sarfettiği çarpıtma çabaları onu aklamamış, aksine itibarını iyice aşındırmıştır ve bu süreçte itibarını gittikçe yitiren yalnızca İsrail değil, İsrail'i aklamaya adanmış emperyalist Batı hükümetleri de olmuştur. Kasıtlı olarak çocukları hedef alan, sadece patenini sürerken nişan alınan küçük çocukları izleyen dünyaya karşın Batılı emperyalist devletlerin haklılaştırma çabaları ikiyüzlülüklerini aşikar etmiş, İsrail'e yaptıkları yatırımlarla İsrail'in aldığı desteğin başından beri ulusal sınırların ötesinde olduğu gerçeği bilinir hale getirmekle kalmamış, aynı zamanda halklarının güvenlerini sarsmışlardır. Öyle ki 7 Ekim olaylarının ardından Batılı halklar ve hükümetler

arasında çatlaklıklar meydana gelmiş, aynı zamanda Arap ülkelerinin liderleri ile halkları arasındaki fikir ayrılıkları daha görünür bir hal almıştır. Yine Filistin'deki ölümlerin "bir olay"a indirgenemeyeceğinin bilincinde olan dünyada artık İsrail'in sömürgeciliğinin vahşetine sesler bireysel tepkilerle sınırlı kalmamış, kurumsallaşmaya başlamıştır.

Genel olarak değerlendirecek olursak, İsrail 7 Ekim olaylarında da yine kendi atasözleriyle; eğer kuvvet işe yaramazsa daha fazla kuvvet kullan" (Shlaim, 2023) ideolojisi üzerine kurulu stratejilerini uygulamayı sürdürmüştür. Geçmişe nazaran bu kadar yankı bulmasının sebebi ise İsrail'in periyodik aralıklarla uyguladığı sistematik psikolojik ve fizyolojik şiddetini topyekûn uygulamış olması, örtbas etmeye takat bulamayacak kadar "bir anda" birçok suç işlemeyle sonuçlandırmış ve bu da alenen işlediği soykırımı her kesim için görünür kılmıştır. Daha önce de belirtildiği üzere buradan anlaşılan İsrail'in geçmiş stratejileri ile bugünü arasında bir fark olmadığı -ki bir fark varsa da bu oransaldır yapısal değil-, İsrail'in bir yerleşimci sömürgeci olarak kaldığı yerden devam ettiği'dir.

Sonuç olarak değişen sömürgeci değil, dünya olmuştur. 7 Ekim olaylarının ardından dünya çapında Filistin- İsrail meselesine görmezden gelinemez bir değişim söz konusu olmuştur; bu değişim yalnızca İsrail'in sömürgeciliğinin görünürlüğünü etkilememiş, aynı zamanda soykırım yanlısı olan yahut soykırımı sessiz kalan bütün hükümetleri sorgulanır hale getirmiştir.

Kısaca sürekli gerekçelendirilen katliamların haklı yere olduğuna inandırmanın imkansızlaştığı bugün, bizler İsrail'in apaçık bir sömürgeci olduğu ve ona destek veren devletlerin kazançlı çıkmadığına tanıklık ediyoruz. Öyle ki dünya artık Filistin- İsrail meselesine ilişkin medya veya kurumsal alanlardaki baskın söylemlerin kurbanı değil, onları sorgular bir pozisyon almıştır. Bundandır ki bugün dünyada Filistin söz konusu olduğunda iki devletli çözüm söylemleri değil, "Nehirden Denize Özgür Filistin" sloganları gündeme gelmektedir.

KAYNAKÇA

- Abudoun, M., Yıldız, H., & Uçar, M. N. (t.y.). *İsrail, Gazze'de su şebekelerini ve kuyuları hedef alarak Filistinlileri susuzluğa mahkum ediyor*. Erişim tarihi 14 Temmuz 2024, <http://v.aa.com.tr/3275224>
- Agamben, G. (2019). *Kutsal İnsan: Egemen İktidar ve Çıplak Hayat*, Trc. İsmail Türkmen. İstanbul: Ayrıntı Yayınları. 9-101.
- Al Jazeera. (t.y.). "İttihâmât linceyi'l- İhtilâl bida'mi i'tidâati'l- Mustavdinîn fi'd- Difah al-Garbiyya. *Al Jazeera*. Erişim Tarihi 4 Kasım 2024, <https://aja.ws/kb2cwf>
- Ali, R., & İrkin, S. (t.y.). *Uzmanlar, İsrail'in işgal altındaki Doğu Kudüs'te Filistinlilere yönelik "demografi oyununu" değerlendirdi*. Erişim tarihi 8 Eylül 2024, <http://v.aa.com.tr/3324588>
- Bateman, F., Pilkington L. (2011). *Studies in Settler Colonialism: Politics, Identity and Culture*. United Kingdom: Palgrave Macmillan UK. p.10.
- Biçeroğlu, E., & Darwesh Omar, Q. O. (t.y.). *İsrail güçleri, işgal altındaki Batı Şeria'da 7 Ekim'den bu yana 9 bin 800 Filistinliyi gözaltına aldı*. Erişim tarihi 25 Temmuz 2024, <http://v.aa.com.tr/3285042>
- el-Saka, E. (2022). *Nahve İadeti't- Tefkir fi'l- Etri'l- Mefahimiyye lithalili's-Siyaki'l- Filistiniiyi'l- İsti'mâri. Omran li'l ulûmi'l- İctimâiyye*, 39, 39-68.
- Gaza infrastructure damages estimated at \$18.5bn in UN-World Bank report | Israel-Palestine conflict News | Al Jazeera*. (t.y.). Erişim Tarihi 29 Kasım 2024, <https://aje.io/lesidl>
- Ghanim, H. (2013). *el-Mahvu ve'l-İnşâu fi'l-Meşrû'i'l-İsti'mâriyyi's-Sahyûniy*. *Journal of Palestine Studies*, 96, 118-139.
- Glenn, E. N. (2015). *Settler Colonialism as Structure: A Framework for Comparative Studies of U.S. Race and Gender Formation*. *Sociology of Race and Ethnicity*, 1(1), 52-72. <https://doi.org/10.1177/2332649214560440>
- Gorani, H., & Sowden, B. (2024, Nisan 26). *NBC News investigation reveals Israel strikes on Gaza areas it said were safe*. *NBC News*. <https://www.nbcnews.com/news/world/palestinians-killed-israeli-strikes-safe-zones-exclusive-nbc-report-rcna148008>
- Gritten, D. (t.y.). *Israel's military says it fully controls communities on Gaza border*. Erişim tarihi 9 Ekim 2023, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-67050127>
- Hanafi, S. (2012). *Explaining spacio-cide in the Palestinian territory: Colonization, separation, and state of exception*. *Current Sociology*, 61(2), 190-205. <https://doi.org/10.1177/0011392112456505>
- Humanitarian Situation Update #192 | West Bank*. (2024, Temmuz 17). United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs - Occupied Palestinian Territory. <http://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-192-west-bank>
- İngram, D. (2024, Haziran 14). *Israeli government sparks outcry with videos saying 'there are no innocent civilians' in Gaza*. *NBC News*. <https://www.nbcnews.com/tech/social-media/israel-posts-video-saying-are-no-innocent-civilians-gaza-rcna157111>
- Kallner, A. [@ArielKallner]. (2023, Ekim 7). X (formerly Twitter). <https://x.com/ArielKallner/status/1710769363119141268>
- Laizans, J., & Itzhaki, M. Y. (2024, Ekim 21). *On the edge of Gaza, Israeli settlers want back in*. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/middle-east/edge-gaza-israeli-settlers-want-back-2024-10-21>

- Malik, N. (2024, Ekim 28). The lesson of Israel's unfathomably cruel war: Ours is still a world where might is right. *The Guardian*. <https://theguardian.com/commentisfree/2024/oct/28/lesson-israel-unfathomably-cruel-war-might-is-right>
- Mbembe, A. (2013). *Necropolitics*. Duke University Press. <https://doi.org/10.1515/9781478007227>
- McKernan, B., & Taha, S. (2024, Ağustos 23). 'No one has any money': Israel's restrictions stifle West Bank economy. *The Guardian*. <https://theguardian.com/world/article/2024/aug/23/israel-restrictions-stifle-west-bank-economy>
- Mikdash, M. (2013). What Is Settler Colonialism?(for Leo Delano Ames Jr.). *American Indian Culture and Research Journal*, 37(2), 23-34.
- Pappe, I. (2024, Şubat 1). *It is dark before the dawn, but Israeli settler colonialism is at an end* - IHRC. <https://www.ihrc.org.uk/it-is-dark-before-the-dawn-but-israeli-settler-colonialism-is-at-an-end>
- PCBS | Martyrs. (t.y.). Erişim tarihi 5 Kasım 2024, https://pcbs.gov.ps/site/lang__en/1405/Default.aspx
- Saber, İ. F. (t.y.). A 'cultural genocide': Which of Gaza's heritage sites have been destroyed? | Israel-Palestine conflict News | Al Jazeera. Geliş tarihi 15 Mayıs 2024, <https://aje.io/bs98dd>
- Spivak, G. C. (2016). Madun Konuşabilir mi?, Trc. Emre Koyuncu. Ankara: Dipnot Yayınları. 118.
- The wrecking of Gaza's health system goes beyond its hospitals. (t.y.). *The Economist*. Erişim Tarihi 5 Haziran 2024, <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2024/02/22/the-wrecking-of-gazas-health-system-goes-beyond-its-hospitals>
- Tuck, E., & Yang, K. W. (2012). Decolonization is not a metaphor. *Decolonization: Indigeneity, Education & Society*, 1(1), Article 1.
- Tutanji, M., & Daraghme, A. (2024, Mart 5). Malledhi Yecrî fi ad-Defah al-Garbiyya. *BBC News Arabi*. <https://www.bbc.com/arabic/articles/c994rpgk140>
- İÜ. (t.y.). 12 Ekim 1492 Kızılderi Katliamının Başlangıcı ve Sonrası. Erişim 2 Kasım 2024, gönderen <https://usise.istanbul.edu.tr/tr/haber/12-ekim-1492-kizilderi-soykiriminin-baslangici-ve-sonrasi-54006A0071006A004D006F005600740047006A00440039007900700046006200610041004F003200370077003200>
- Veracini, L. (2010). *Settler Colonialism*. Palgrave Macmillan UK. <https://doi.org/10.1057/9780230299191>
- Veracini, L. (2011). Introducing: Settler colonial studies. *Settler Colonial Studies*, 1(1), 1-12. <https://doi.org/10.1080/2201473X.2011.10648799>
- Veracini, L. (2013a). 'Settler Colonialism': Career of a Concept. *The Journal of Imperial and Commonwealth History*, 41(2), 313-333. <https://doi.org/10.1080/03086534.2013.768099>
- Veracini, L. (2013b). The Other Shift: Settler Colonialism, Israel, and the Occupation. *Journal of Palestine Studies*, 42(2), 26-42. <https://doi.org/10.1525/jps.2013.42.2.26>
- Veracini, L. (2014). Understanding Colonialism and Settler Colonialism as Distinct Formations. *Interventions*, 16(5), 615-633. <https://doi.org/10.1080/1369801X.2013.858983>
- War on Gaza: Netanyahu, Hamas and the origins of the 2023 Nakba war | Middle East Eye. (t.y.). Erişim tarihi 4 Ocak 2024, <https://middleeasteye.net/big-story/gaza-war-israel-netanyahu-hamas-origins-2023-nakba>
- Wolfe, P. (1994). Nation and MiscegeNation: Discursive Continuity in the Post-Mabo Era. *Social Analysis: The International Journal of Social and Cultural Practice*, 36, 93-152. <http://www.jstor.org/stable/23171805>

Wolfe, P. (2006). Settler Colonialism and the Elimination of the Native. *Journal of genocide research*, 8(4), 387-409.

Wolfe, P. (2013). The settler complex: An introduction. *American Indian Culture and Research Journal*, 37(2). 1-22. <https://escholarship.org/content/qt9jr8x4j4/qt9jr8x4j4.pdf>